Európsky parlament
2019-2024

Výbor pre práva žien a rodovú rovnosť

2023/2115(INI)

14.9.2023

NÁVRH SPRÁVY

o rodových aspektoch rastúcich životných nákladov a vplyvu energetickej krízy
(2023/2115(INI))

Výbor pre práva žien a rodovú rovnosť

Spravodajkyňa: Alice Kuhnke

OBSAH

Strana

NÁVRH UZNESENIA EURÓPSKEHO PARLAMENTU 3

DÔVODOVÁ SPRÁVA.....10

NÁVRH UZNESENIA EURÓPSKEHO PARLAMENTU

o rodových aspektoch rastúcich životných nákladov a vplyvu energetickej krízy (2023/2115(INI))

Európsky parlament,

– so zreteľom na článok 2, článok 3 ods. 1 a článok 3 ods. 3 Zmluvy o Európskej únii,

– so zreteľom na články 8, 9, 10, 119, 122, 127, 151, 153 ods. 2, 156, 157, 191 a 194 Zmluvy o fungovaní Európskej únie,

– so zreteľom na Chartu základných práv Európskej únie, najmä na jej ustanovenia o sociálnych právach a o rovnosti medzi ženami a mužmi,

– so zreteľom na Agendu OSN 2030 pre udržateľný rozvoj, zásadu „na nikoho nezabudnúť“, a najmä na cieľ udržateľného rozvoja 1 týkajúci sa odstránenia chudoby, cieľ 5 týkajúci sa dosiahnutia rodovej rovnosti a zlepšenia životných podmienok žien a cieľ 8 týkajúci sa dosiahnutia udržateľného hospodárskeho rastu,

– so zreteľom na oznámenie Komisie z 5. marca 2020 s názvom Únia rovnosti: stratégia pre rodovú rovnosť na roky 2020 – 2025 (COM(2020)0152)[1],

– so zreteľom na vyhlásenie z Versailles, ktoré prijali hlavy štátov a predsedovia vlád 11. marca 2022, a najmä na záväzok „zlepšiť našu potravinovú bezpečnosť znížením závislosti od kľúčových dovážaných poľnohospodárskych výrobkov a vstupov, a to najmä zvýšením produkcie rastlinných bielkovín v EÚ“,

– so zreteľom na smernicu Európskeho parlamentu a Rady 2009/73/ES z 13. júla 2009 o spoločných pravidlách pre vnútorný trh so zemným plynom, ktorou sa zrušuje smernica 2003/55/ES[2],

– so zreteľom na smernicu Európskeho parlamentu a Rady 2012/27/EÚ z 25. októbra 2012 o energetickej efektívnosti, ktorou sa menia a dopĺňajú smernice 2009/125/ES a 2010/30/EÚ a ktorou sa zrušujú smernice 2004/8/ES a 2006/32/ES[3],

– so zreteľom na smernicu Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2018/2001 z 11. decembra 2018 o podpore využívania energie z obnoviteľných zdrojov[4],

– so zreteľom na smernicu Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2019/944 z 5. júna 2019 o spoločných pravidlách pre vnútorný trh s elektrinou a o zmene smernice 2012/27/EÚ[5],

[1] https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/policies/justice-and-fundamental-rights/gender-equality/gender-equality-strategy_sk.
[2] Ú. v. EÚ L 211, 14.8.2009, s. 94.
[3] Ú. v. EÚ L 315, 14.11.2012, s. 1.
[4] Ú. v. EÚ L 328, 21.12.2018, s. 82.
[5] Ú. v. EÚ L 158, 14.6.2019, s. 125.

– so zreteľom na nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2021/241 z 12. februára 2021, ktorým sa zriaďuje Mechanizmus na podporu obnovy a odolnosti[6],

– so zreteľom na smernicu Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2023/970 z 10. mája 2023, ktorou sa posilňuje uplatňovanie zásady rovnakej odmeny pre mužov a ženy za rovnakú prácu alebo prácu rovnakej hodnoty prostredníctvom transparentnosti odmeňovania a mechanizmov presadzovania[7],

– so zreteľom na svoje uznesenie z 19. mája 2022 o sociálnych a hospodárskych dôsledkoch ruskej vojny na Ukrajine pre EÚ – posilnenie schopnosti EÚ konať[8],

– so zreteľom na svoje uznesenie z 5. júla 2022 o chudobe žien v Európe[9],

– so zreteľom na osobitnú správu Európskeho dvora audítorov z 26. mája 2021 s názvom Uplatňovanie hľadiska rodovej rovnosti v rozpočte EÚ: nastal čas premeniť slová na skutky[10],

– so zreteľom na odporúčanie Komisie (EÚ) 2020/1563 zo 14. októbra 2020 týkajúce sa energetickej chudoby[11],

– so zreteľom na údaje Medzinárodnej agentúry pre energiu týkajúce sa cien konečnej energetickej spotreby a súvisiacich daní[12],

– so zreteľom na správu Medzinárodného menového fondu z októbra 2022 s názvom *The Fog of War Clouds the European Outlook* (Hmla vojny zastiera európske perspektívy)[13],

– so zreteľom na štúdiu Eurostatu z roku 2022 s názvom *Living conditions in Europe* (Životné podmienky v Európe)[14],

– so zreteľom na informačný dokument Eurostatu z 10. februára 2022 s názvom *Energy prices on the rise in the euro area in 2021* (Rastúce ceny energie v eurozóne v roku 2021)[15],

– so zreteľom na správu nadácie Eurofound z 28. októbra 2022 s názvom *The cost-of-living crisis and energy poverty in the EU: Social impact and policy responses* –

---

[6] Ú. v. EÚ L 57, 18.2.2021, s. 17.
[7] Ú. v. EÚ L 132, 17.5.2023, s. 21.
[8] Ú. v. EÚ C 479, 16.12.2022, s. 75.
[9] Ú. v. EÚ C 47, 7.2.2023, s. 2.
[10] Európsky dvor audítorov, Uplatňovanie hľadiska rodovej rovnosti v rozpočte EÚ: nastal čas premeniť slová na skutky, 26. máj 2021, https://www.eca.europa.eu/Lists/ECADocuments/SR21_10/SR_Gender_mainstreaming_SK.pdf.
[11] Ú. v. EÚ L 357, 27.10.2020, s. 35.
[12] Medzinárodná agentúra pre energiu, *End-Use Prices Data Explorer*, 28. apríl 2023, https://www.iea.org/data-and-statistics/data-tools/energy-prices-data-explorer?tab=Overview.
[13] Medzinárodný menový fond, *The Fog of War Clouds the European Outlook*, október 2022, https://www.imf.org/-/media/Files/Publications/REO/EUR/2022/October/English/text.ashx.
[14] Eurostat, *Living conditions in Europe*, 2022, https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Living_conditions_in_Europe.
[15] Eurostat, *Energy prices on the rise in the euro area in 2021*, 10. február 2022, https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-eurostat-news/-/edn-20220210-2.

Background paper (Kríza životných nákladov a energetická chudoba v EÚ: sociálny vplyv a politické reakcie – podkladový dokument)[16],

– so zreteľom na indexy rodovej rovnosti 2021 a 2022 Európskeho inštitútu pre rodovú rovnosť[17],

– so zreteľom na prieskum Eurobarometra z jesene 2022[18],

– so zreteľom na štúdiu s názvom *Gender perspective on access to energy in the EU* (Rodové hľadisko v prístupe k energii v EÚ), ktorú 18. decembra 2017 uverejnilo generálne riaditeľstvo pre vnútorné politiky Únie[19],

– so zreteľom na briefing s názvom *Gender Aspects of Energy Poverty* (Rodové aspekty energetickej chudoby), ktorý uverejnilo generálne riaditeľstvo pre vnútorné politiky Únie 1. marca 2023[20],

– so zreteľom na štúdiu s názvom *The Gender Dimension and Impact of the Fit for 55 Package* (Rodový rozmer a vplyv balíka Fit for 55), ktorú 6. decembra 2022 uverejnilo generálne riaditeľstvo pre vnútorné politiky Únie[21],

– so zreteľom na briefing s názvom *Energy poverty in the EU* (Energetická chudoba v EÚ), ktorý uverejnilo generálne riaditeľstvo pre parlamentné výskumné služby 18. septembra 2023[22],

– so zreteľom na stanovisko Výboru pre práva žien a rodovú rovnosť z 12. mája 2022 k návrhu smernice Európskeho parlamentu a Rady o energetickej efektívnosti,

– so zreteľom na správu Výboru pre rozvoj zo 7. apríla 2021 o vplyve zmeny klímy na zraniteľné skupiny obyvateľstva v rozvojových krajinách a na stanovisko Výboru pre práva žien a rodovú rovnosť z 2. októbra 2020,

---

[16] Eurofound, *The cost-of-living crisis and energy poverty in the EU: Social impact and policy responses – Background paper*, 28. október 2022, https://www.eurofound.europa.eu/sites/default/files/ef_publication/field_ef_document/ef22077en.pdf.
[17] Európsky inštitút pre rodovú rovnosť, Index rodovej rovnosti 2021, https://eige.europa.eu/gender-equality-index/2021 a Index rodovej rovnosti 2022, https://eige.europa.eu/gender-equality-index/2022.
[18] Európska únia, *EP Autumn 2022 Survey: Parlemeter*, január 2023, https://europa.eu/eurobarometer/surveys/detail/2932.
[19] Štúdia – *Gender perspective on access to energy in the EU*, Európsky parlament, generálne riaditeľstvo pre vnútorné politiky, tematická sekcia C – práva občanov a ústavné veci, 18. december 2017, https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2017/596816/IPOL_STU(2017)596816_EN.pdf.
[20] Briefing – *Gender Aspects of Energy Poverty*, Európsky parlament, generálne riaditeľstvo pre vnútorné politiky, tematická sekcia C – práva občanov a ústavné veci, 1. marec 2023, https://www.europarl.europa.eu/cmsdata/265960/Briefing_FEMM_IWD_2023_FINAL_EN.pdf.
[21] Štúdia – *The Gender Dimension and Impact of the Fit for 55 Package*, Európsky parlament, generálne riaditeľstvo pre vnútorné politiky Únie, tematická sekcia C – práva občanov a ústavné veci, 6. december 2023, https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2022/736899/IPOL_STU(2022)736899_EN.pdf.
[22] Briefing – *Energy poverty in the EU*, Európsky parlament, generálne riaditeľstvo pre parlamentné výskumné služby, 18. september 2023, https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2022/733583/EPRS_BRI(2022)733583_EN.pdf.

– so zreteľom na svoje uznesenie z 10. februára 2021 o znižovaní nerovností s osobitným zameraním na chudobu pracujúcich[23],

– so zreteľom na článok 54 rokovacieho poriadku,

– so zreteľom na správu Výboru pre práva žien a rodovú rovnosť (A9-0000/2023),

A. keďže inflácia sa od roku 2021 prudko zvyšuje, najmä v dôsledku vysokých nákladov na energiu a potraviny, a zhoršuje ju aj neodôvodnená útočná vojna proti Ukrajine; keďže mzdy sa podľa predpokladov nebudú zvyšovať tak rýchlo ako inflácia, čím vznikne kríza životných nákladov; keďže táto kríza vážne ohrozuje životy žien, ich zdravie, blaho a prístup k bývaniu a zároveň obmedzuje ich kúpnu silu a schopnosť zabezpečovať potraviny;

B. keďže Komisia prijala v marci 2022 v nadväznosti na vyhlásenie z Versailles súbor opatrení, ktoré sú zamerané na podporu poľnohospodárskej výroby Ukrajiny, posilnenie odolnosti EÚ a zmiernenie prudkého nárastu cien potravín pre európskych spotrebiteľov;

C. keďže dôsledky krízy životných nákladov neúmerne zasahujú ženy v celej ich rozmanitosti, pretože ženy zvyčajne patria medzi najchudobnejšie skupiny obyvateľstva, veľmi často pracujú na neistých pracovných miestach, majú nižšie príjmy v dôsledku rozdielov v odmeňovaní a dôchodkoch a napriek tomu sa od nich očakáva, že budú vykonávať väčšiu časť neplatenej opatrovateľskej práce, v dôsledku čoho im zostáva menej zdrojov nato, aby sa chránili pred negatívnym vplyvom krízy;

D. keďže zmena klímy a klimatické katastrofy zhoršujú krízu životných nákladov a riziko chudoby; keďže nestálosť energetického systému fosílnych palív zasahuje najtvrdšie skupiny, ktoré už žijú na okraji spoločnosti, zatiaľ čo energetické a potravinárske spoločnosti dosahujú rekordné zisky;

E. keďže energetická chudoba je pre EÚ obrovskou výzvou, pretože 50 až 125 miliónov ľudí si nemôže dovoliť riadne vykurovanie vo svojich domovoch;

F. keďže u žien, najmä osamelých matiek a žien, ktoré čelia prierezovej diskriminácii na základe etnického pôvodu, rasy, migračného statusu, sexuálnej orientácie, zdravotného postihnutia alebo veku, je pravdepodobnejšie, že upadnú do energetickej chudoby; keďže to znamená, že pretrvávajúca kríza životných nákladov prehĺbi energetickú chudobu podmienenú rodom v EÚ;

G. keďže je k dispozícii len málo informácií alebo údajov o vplyve energetickej chudoby na ženy v EÚ; keďže Stredisko EÚ pre monitorovanie energetickej chudoby vo svojom verejne prístupnom súbore ukazovateľov neponúka údaje rozčlenené podľa pohlavia; keďže vymedzenia energetickej chudoby a ukazovateľov energetickej chudoby prijalo len niekoľko členských štátov, pričom v týchto vymedzeniach sa rod zvyčajne nezohľadňuje;

[23] Ú. v. EÚ C 465, 17.11.2021, s. 62.

H. keďže Komisia nesplnila svoj záväzok stanovený v stratégii pre rodovú rovnosť, a to začleniť rodové hľadisko do všetkých hlavných iniciatív Komisie vrátane Európskej zelenej dohody a súvisiacich politík;

I. keďže Komisia je podľa zmlúv povinná presadzovať rodovú rovnosť; keďže Európsky dvor audítorov sa však domnieva, že rodové hľadisko do rozpočtu EÚ začlenené nebolo;

J. keďže v pilieroch zelenej a digitálnej transformácie Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti vo veľkej miere chýbajú otázky rodovej rovnosti, čo predstavuje nevyužitú príležitosť účinne začleniť rodovú rovnosť do cieľov v oblasti klímy a životného prostredia;

K. keďže v politikách a opatreniach členských štátov a EÚ zameraných na boj proti dôsledkom krízy životných nákladov a na ich zmierňovanie chýba rodové hľadisko; keďže približne dve tretiny opatrení zavedených členskými štátmi na zmiernenie rastúcej miery inflácie nie sú zamerané na konkrétne skupiny v zraniteľnej situácii a poskytujú len krátkodobé riešenia namiesto reakcií, ktoré prispejú k sociálne spravodlivej a zelenej transformácii;

Feminizácia energetickej chudoby a rodové reakcie na krízu

1. vyzýva Komisiu, aby splnila záväzok predsedníčky von der Leyenovej presadzovať rodovú rovnosť pri tvorbe všetkých politík; požaduje Európsku zelenú dohodu a spravodlivú a sociálne korektnú transformáciu, ktorá bude vyhovovať všetkým, a to vypracovaním rodovo transformačnej prierezovej stratégie na riešenie energetickej chudoby a zvýšením verejných investícií do sociálneho, cenovo dostupného a energeticky efektívneho bývania;

2. vyzýva členské štáty a EÚ, aby urýchlene zaručili cenovo dostupné služby a potraviny pre domácnosti s nízkymi príjmami, a najmä pre domácnosti, ktoré čelia prierezovej diskriminácii; zdôrazňuje, že nik by nemal mrznúť v zimných mesiacoch alebo trpieť horúčavou v letných mesiacoch, a vyzýva členské štáty a EÚ, aby zakázali odpájanie od energií;

3. vyzýva členské štáty, aby zvýšili verejné investície do politík, ktoré sú priamo alebo nepriamo zamerané na boj proti negatívnym účinkom krízy životných nákladov na ženy v celej ich rozmanitosti, na zaručenie prístupu ku kvalitným verejným službám v oblasti starostlivosti, vzdelávania, zdravia vrátane sexuálneho a reprodukčného zdravia a práv a bývania a na ochranu obetí rodovo motivovaného násilia;

4. vyzýva Komisiu, aby posúdila a v prípade potreby navrhla nové legislatívne akty s cieľom bojovať proti financializácii trhov s bývaním a zabrániť špekulantom v tom, aby sa bývanie ich zapríčinením stalo cenovo nedostupným;

5. zdôrazňuje, že prístup k elektrickej energii zohráva zásadnú úlohu pri znižovaní chudoby a pri zabezpečovaní plnej a rovnocennej účasti na živote spoločnosti; vyzýva EÚ a členské štáty, aby uznali právo na energiu;

6. vyzýva Generálne riaditeľstvo Komisie pre energetiku, aby vypracovalo akčný plán pre rodovú rovnosť, ktorý zabezpečí, aby všetky právne predpisy EÚ v oblasti energetiky

vrátane práva na spoločné využívanie energie, ako sa uvádza v smernici (EÚ) 2018/2001, zahŕňali rodový rozmer a rozvíjali osobitné opatrenia a cielené finančné prostriedky na boj proti feminizácii energetickej chudoby;

7. vyzýva Komisiu a členské štáty, aby zabezpečili začlenenie rodového a prierezového rozmeru do všetkých systémov energetickej efektívnosti a elektriny z obnoviteľných zdrojov s cieľom podporiť občanov, ktorých najviac postihuje energetická chudoba;

8. vyzýva Komisiu a členské štáty, aby od Eurostatu požadovali údaje o energetickej chudobe rozčlenené podľa pohlavia; v tejto súvislosti vyzýva Stredisko EÚ pre monitorovanie energetickej chudoby, aby po konzultácii s Európskym inštitútom pre rodovú rovnosť, Agentúrou Európskej únie pre základné práva a Európskou environmentálnou agentúrou využilo tieto údaje na vypracovanie a výber rodovo špecifických ukazovateľov, ktoré by umožnili rozvoj politiky v tejto oblasti na základe dôkazov;

9. vyzýva Komisiu, aby od členských štátov požadovala, aby v rámci národných energetických a klimatických plánov vykonávali posúdenia vplyvu na rodovú rovnosť, a to aj pri podávaní správ o energetickej chudobe;

Smerom k rodovo inkluzívnej zelenej transformácii

10. pripomína, že zelená transformácia je potrebná nato, aby sa zabránilo vážnym budúcim krízam a zvýšenej chudobe; okrem toho pripomína, že zelená transformácia bude sociálne spravodlivá len vtedy, ak bude zahŕňať rodové hľadisko a zaručovať rovnaké príležitosti pre ženy a osoby, ktoré zažívajú prierezovú diskrimináciu; vyzýva preto Komisiu, aby vymenovala koordinátora EÚ pre rodovú rovnosť a klímu s dostatočným počtom zamestnancov a finančných prostriedkov a aby zaviedla posúdenia vplyvu na rodovú rovnosť vo všetkých politikách a právnych predpisoch EÚ, najmä v iniciatívach Európskej zelenej dohody;

11. zdôrazňuje, že ženy zohrávajú strategickú úlohu v zelenej transformácii, keďže sú kľúčovými aktérmi pri rozvoji udržateľných a ekologicky vhodných modelov spotreby a výroby, ako aj pri podnikaní a tvorbe politík;

12. vyjadruje poľutovanie nad tým, že ženy sú veľmi nedostatočne zastúpené na kľúčových pozíciách tvorby politík v oblasti zmeny klímy a životného prostredia, a vyzýva EÚ a členské štáty, aby zabezpečili rovnocenné a rôznorodé zastúpenie na rozhodovacích pozíciách vo všetkých inštitúciách EÚ, vládnych orgánoch a verejných orgánoch na všetkých úrovniach riadenia;

13. vyzýva Komisiu, aby znížila rodové rozdiely v odvetví energetiky a zabezpečila rovnaký prístup žien ku kurzom odbornej prípravy o energetickej efektívnosti a k vznikajúcim pracovným príležitostiam v odvetví energetiky;

14. vyzýva Komisiu a Radu, aby sa zaviazali k rodovému rozpočtovaniu a zabezpečili, že sa bude vzťahovať na celý rozpočet EÚ a že sa v plnej miere vykonajú odporúčania Európskeho dvora audítorov, a to aj v rámci preskúmania súčasného viacročného finančného rámca v polovici trvania a vykonávania Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti;

°

° °

15. poveruje svoju predsedníčku, aby postúpila toto uznesenie Rade a Komisii.

DÔVODOVÁ SPRÁVA

Kríza životných nákladov a energetická kríza – najviac zasiahnuté sú ženy

Európa čelí v súčasnosti kríze životných nákladov a energetickej kríze, aká nemá v nedávnych dejinách obdobu. Ľudia na celom kontinente sa snažia vystačiť si s peniazmi a rozhodnúť sa, či budú kúriť alebo radšej jesť.

Na začiatku roka 2022, po pandémii COVID-19, sa Európska únia chystala na to, že sa „pustí do práce, aby sa Európa stala ekologickejšou, digitálnejšou a odolnejšou“[1]. 24. februára však Rusko napadlo Ukrajinu.

Vojna Ruska proti Ukrajine a jej ľudu spôsobila obrovské ľudské utrpenie a výrazne zasiahla dodávateľské reťazce, čo spôsobilo prudký nárast cien energií a potravín, pričom inflácia dosiahla závratnú výšku. Európska centrálna banka v dôsledku toho v roku 2022 po prvýkrát za 11 rokov zvýšila úrokové sadzby.

K nárastu inflácie žiaľ došlo ešte predtým, ako sa najzraniteľnejšie skupiny mohli zotaviť z pandémie COVID-19, a to ešte viac zhoršilo životné podmienky mnohých európskych občanov.

V dôsledku zvýšenia životných nákladov a cien energií potrebujú v súčasnosti pomoc milióny domácností. Ak však nachvíľu zabudneme na čísla a prizrieme sa lepšie, zistíme, že chudoba má ženskú tvár.

Ženy v celej Európe čelia väčším sociálno-ekonomickým výzvam a vyšším úrovniam chudoby ako muži. Vo všeobecnosti majú neistejšie pracovné miesta, nižší plat a je pravdepodobnejšie, že vykonávajú neplatenú prácu v oblasti starostlivosti o deti. Pokiaľ ide o prístup k vzdelávaniu, zdravotnej starostlivosti, zamestnaniu a sociálnym službám, niektoré skupiny žien čelia prierezovým formám diskriminácie. Patria sem ženy vo veku viac ako 65 rokov, ženy so zdravotným postihnutím a ženy z etnických menšín.

Od pandémie COVID-19 sa nerovnosti medzi mužmi a ženami zvýšili. Súčasná kríza životných nákladov zasahuje ženy neúmerne z dôvodu ich nižšieho priemerného príjmu, nedostatočného a neefektívneho bývania a závislosti od sociálnych dávok. V roku 2021, pred krízou, žilo v EÚ pod hranicou chudoby o viac ako 20 miliónov viac žien ako mužov. Pri súčasnom tempe pokroku delí EÚ od dosiahnutia rodovej rovnosti aspoň 60 rokov[2].

Ursula von der Leyen prisľúbila, že „sa na nikoho nezabudne“, zabudla však na Zelenú dohodu

Je známe, že ženám hrozí väčšie riziko, že upadnú do energetickej chudoby s nedostatočným prístupom k cenovo dostupným zdrojom energie. Tento problém je výzvou uznávanou na úrovni EÚ. Podľa Európskej komisie je energetická chudoba rozšíreným problémom v celej Európe: 50 až 125 miliónov ľudí si totiž nemôže dovoliť riadne vykurovanie vo svojich domovoch.

[1] https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/recovery-plan-europe_sk
[2] https://sdgwatcheurope.org/cost-of-living-crisis-exacerbates-poverty-for-women-in-europe/

K dispozícii je však len málo údajov o vplyve energetickej chudoby na mužov a ženy v EÚ. Vymedzenia energetickej chudoby a ukazovateľov energetickej chudoby prijalo len zopár členských štátov, pričom v týchto vymedzeniach sa rod zvyčajne nezohľadňuje.

Európsky parlament prijal už v roku 2016 uznesenie o prístupe k energii, v ktorom žiadal, aby sa rodový rozmer začlenil do všetkých politík v oblasti energetiky. Dosiahol sa však len malý pokrok, a to aj napriek početným výzvam Európskeho parlamentu a sľubu predsedníčky Komisie Ursuly von der Leyenovej, že v rámci Európskej zelenej dohody „sa na nikoho nezabudne“.

Napriek záväzku súčasnej Komisie začleniť rodové hľadisko do všetkých svojich hlavných iniciatív sú prepojenia medzi rodovou rovnosťou a oblasťami politiky Európskej zelenej dohody, ako aj v rámci Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti nedostatočné.

V praxi možno to, čo Európska komisia doteraz v súvislosti so Zelenou dohodou dosiahla, opísať ako zelenú transformáciu financovanú EÚ, ktorá nezohľadňuje rodové hľadisko a pri ktorej hrozí, že sa existujúce rodové a prierezové nerovnosti ešte viac prehĺbia.

Osobitná správa Európskeho dvora audítorov 10/2021 s názvom Uplatňovanie hľadiska rodovej rovnosti v rozpočte EÚ: nastal čas premeniť slová na skutky takisto potvrdzuje, že Komisia nedodržiava povinnosť, ktorá jej vyplýva zo zmluvy, a to presadzovať rovnosť medzi ženami a mužmi vo všetkých oblastiach tvorby a vykonávania politík. V správe sa dospelo k záveru, že ukazovatele a údaje rozčlenené podľa pohlavia pri tvorbe politiky často chýbajú, čo bráni analýze uplatňovania hľadiska rodovej rovnosti[3]. Z tohto dôvodu iniciatívy Zelenej dohody a Mechanizmus na podporu obnovy a odolnosti nezabezpečujú rodovú rovnosť.

V indexe rodovej rovnosti inštitútu EIGE za rok 2023 (Index rodovej rovnosti 2023: Rodová rovnosť a Európska zelená dohoda) sa tiež zdôrazňuje nedostatok kvalitných údajov a uvádza sa, že súčasné ukazovatele nie sú vhodné na daný účel. Údaje príliš často nie sú rozčlenené podľa pohlavia a ukazovatele nie sú rodovo responzívne. V dôsledku toho sa v dostupných štatistikách EÚ neskúmajú otázky, ktoré sú relevantné z prierezového rodového hľadiska.

Nedostatok dôkazov je pre Komisiu kľúčovou výzvou, najmä ak chce naozaj splniť svoj záväzok „na nikoho nezabudnúť“. Na úspešné začlenenie rôznych potrieb a obáv žien aj mužov do politík, ktorými sa vykonáva Európska zelená dohoda, treba mať k dispozícii prierezové fakty. Je to nevyhnutné na zabezpečenie rovnakého prístupu k financovaniu, ktoré nemá v dejinách obdobu, a k veľkým príležitostiam, ktoré zelená transformácia ponúka.

V Zelenej dohode sa pri riešení rodovo podmienenej chudoby musí uprednostniť sociálna spravodlivosť

Európa je opäť v režime núdzovej situácie: čelí vážnej energetickej kríze, ktorú spôsobila naša závislosť od fosílnych palív a nestály trh s energiou.

Sociálne aspekty Európskej zelenej dohody a našich politík v oblasti energetiky majú zásadný význam, ak chceme splniť ciele EÚ v oblasti klímy a zmierniť sociálno-ekonomické dôsledky ruskej vojny proti Ukrajine.

[3] https://www.eca.europa.eu/sk/publications?did=58678

V súčasnosti platia cenu za nestálosť nášho energetického systému závislého od fosílnych palív najzraniteľnejší občania EÚ. Chudoba má ženskú tvár: už v roku 2021, pred súčasnou krízou, žilo v EÚ pod hranicou chudoby o viac ako 20 miliónov viac žien ako mužov.

Európsky parlament vydal niekoľko dôrazných vyhlásení o rodovej rovnosti a energetickej transformácii. Vo svojom uznesení zo 17. februára 2022 uznal, že ženy stále čelia štrukturálnym a kultúrnym prekážkam, pokiaľ ide o všetky aspekty energetickej a klimatickej transformácie[4].

Štrukturálne problémy si vyžadujú štrukturálne riešenia. Prierezové údaje a rodovo responzívny prístup sa preto musia odzrkadliť v tvorbe politík EÚ s cieľom bojovať proti nárastu rodovo podmienenej chudoby. Vykonávanie Európskej zelenej dohody je príležitosťou na splnenie záväzku začleniť rodové hľadisko a prierezovú perspektívu do všetkých činností EÚ vrátane procesu zostavovania rozpočtu.

V správe sa uvádza niekoľko opatrení na boj proti nárastu rodovo podmienenej chudoby. Takisto sa v nej pripomínajú početné výzvy Európskeho parlamentu, v ktorých Komisiu žiada, aby splnila svoj sľub zabezpečiť zelenú energetickú transformáciu, ktorá bude vyhovovať všetkým.

Na záver možno poznamenať, že zabezpečenie sociálne spravodlivej zelenej transformácie je absolútnym predpokladom úspechu Zelenej dohody a dosiahnutia rodovej rovnosti v Európskej únii.

[4] https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-9-2022-02-17_SK.html